

Gedenkstätte
Bergen-Belsen

Stiftung
niedersächsische
Gedenkstätten

Kazernenkamp (1945)

Begin april 1945 evacueerde de SS het concentratiekamp Mittelbau-Dora grotendeels. Ze bracht ongeveer 20.000 gevangenen met transporten per trein of deels op voetmars naar Bergen-Belsen. Omdat het hoofdkamp overvol was, gebruikte de SS het zuidelijke gedeelte van de kazerne Bergen-Hohne als subkamp. Hier werden de meesten van de gevangenen ondergebracht. Het handelde zich vooral om politieke gevangenen uit de Sovjetunie en uit Polen, Frankrijk en België, maar ook om Hongaarse en Poolse joden en Sinti en Roma. De gevangenen in het subkamp werden eveneens op 15 april 1945 door het Britse leger bevrijd.

Aanblik van het bevrijde kazernenkamp, 18 april 1945
• Sgt. Oakes, Imperial War Museum (Photograph Archive, BU 4037), London

Displaced persons camp (1945–1950)

Na de bevrijding brachten de Britten de overlevenden van het concentratiekamp naar de nabijgelegen kazerne en verleenden medische zorg. De concentratiekampgevangenen, dwangarbeiders en krijgsgevangenen die uit heel Europa naar Duitsland waren verslept, kregen van de geallieerden de rechtsstatus "displaced persons" (DP). Hierdoor hadden ze recht op een speciale behandeling. Nadat de meeste overlevenden naar hun land van herkomst waren teruggekeerd, bleven in Bergen-Belsen vooral joodse en niet-joodse Polen achter. In de tweede helft van 1945 werden hun woonvertrekken van elkaar gescheiden. In het Poolse DP camp Bergen-Belsen leefden tussentijds meer dan 10.000 mensen. Het kamp werd in 1946 opgeheven. In het joodse DP camp leefden tot 12.000 personen. Het bleef tot midden 1950 bestaan.

Demonstratie in het kamp voor displaced persons Bergen-Belsen, 7 september 1947
• Yad Vashem Archive, Jerusalem, The Josef Rosensaft Collection, FA 186-315

Monument bij het laadperron, ontworpen door Almut en Hans-Jürgen Breuste
• Rainer Knäpper, Free Art License (<http://artlibre.org/licence/lal/en/>)

Blik op de zogenaamde "Tenttheater"-begraafplaats
• Katja Seybold, Gedenkstätte Bergen-Belsen

Plekken van herinnering

Het laadperron
Het laadperron tussen Bergen en Belsen werd in 1936 ter verzorging van het militaire oefenterrein gebouwd. Vanuit hier werden tussen 1940 en 1945 meer dan 150.000 (krijgs)gevangenen naar het krijgsgevangenen- en concentratiekamp Bergen-Belsen gebracht. Aan hen herinneren een wagon, een gedenksteen en een sculptuur uit staal aan de toegang van het laadperron. Delen van het spoorwegterrein vallen onder de Monumentenwet.

Begraafplaatsen in het kazernecomplex
De gevangenen die voor en direct na de bevrijding in het kazernelager om het leven kwamen, werden aan de zuidelijke rand van de kazerne begraven (kleine begraafplaats). In deze graven liggen ook zogenaamde "Funktionshäftlingen" (Kapos), die kort na de bevrijding ten prooi vielen aan de wraakzucht van hun medegevangenen. In de nabije omgeving van deze begraafplaats werd in 1982 bij de bouw van een sporthal een ander massagraf met de stoffelijke overschotten van 64 gevangenen uit Mittelbau-Dora ontdekt. Zij werden op de nabijgelegen, zogenaamde "Tenttheater"-begraafplaats herbegraven. Hier waren in de eerste weken na de bevrijding meer dan 4000 voormalige gevangenen begraven. Later werd deze begraafplaats ook voor het DP camp Bergen-Belsen gebruikt. In tegenstelling tot de massagra-

ven op het terrein van de Gedenkstätte, is hier meestal bekend welke personen zich in welke graven bevinden.

Krijgsgevangenenbegraafplaats Bergen-Belsen
De meeste slachtoffers van het krijgsgevangenenkamp waren soldaten uit de Sovjetunie. Ze werden op de nabijgelegen begraafplaats begraven. Aan hen herinneren een replica van een Sovjetmonument uit 1945 en meerdere gedenkstenen.

Gedenkstätte Bergen-Belsen
Tot eind mei 1945 verbrandden de Britten de houten barakken van het bevrijde concentratiekamp Bergen-Belsen vanwege besmettingsgevaar. Daarnaast lieten ze massagraven aanleggen en markeren. Op bevel van de Britse militaire regering werd een deel van het terrein als Gedenkstätte ingericht. In 1952 werd door bondsprezident Theodor Heuss een monument met obelisk en gedenkmuur ingewijd. Tegenwoordig is Bergen-Belsen een internationale plek van herinnering en een onderwijs- en onderzoekscentrum met een vaste tentoonstelling, een archief, bibliotheek en een breed educatief aanbod. Sinds 2019 maakt het educatieve centrum M.B. 89 in de kazerne deel uit van de Gedenkstätte.

Herdenkingsceremonie op 16 april 2016 op de krijgsgevangenenbegraafplaats
• Helge Krückeberg, Gedenkstätte Bergen-Belsen

Documentatiecentrum • Martin Bein, Gedenkstätte Bergen-Belsen

Openingstijden
Oktober tot maart 10-17 uur
April tot september 10-18 uur
De gebouwen van de Gedenkstätte zijn dagelijks geopend, met uitzondering van de kerstvakantie in Niedersachsen. Het terrein is altijd vrij toegankelijk.

Stiftung niedersächsische Gedenkstätten
Gedenkstätte Bergen-Belsen
Anne-Frank-Platz
D-29303 Lohheide
Tel.: +49 (0) 5051 – 47 59-0
Fax: +49 (0) 5051 – 47 59-118
E-Mail: bergen-belsen@stiftung-ng.de
www.bergen-belsen.de

Stand: Oktober 2020

Bergen-Belsen en de kazerne

De huidige Niedersachsenkazerne en het militaire oefenterrein Bergen weerspiegelen de geschiedenis van het nationaalsocialisme en haar misdaden. Vanaf het midden van de jaren dertig maakte het militaire oefenterrein deel uit van de voorbereidingen voor de oorlog. Tijdens de oorlog stierven in de vier krijgsgevangenenkampen op het oefenterrein en in het concentratiekamp Bergen-Belsen, dat in 1943 werd ingericht, ongeveer 100.000 mensen. De historische gebouwen in de kazerne zijn voor het grootste gedeelte bewaard gebleven. Hier bevonden zich het hoofdkantoor van het krijgsgevangenenkamp Bergen-Belsen, een subkamp van het concentratiekamp Bergen-Belsen en na de oorlog het grootste kamp voor joodse overlevenden van de Holocaust in Duitsland.

Omslag: Ansichtkaart met de hoofdingang van de legerplaats Belsen, 1936
 • collectie Hinrich Baumann

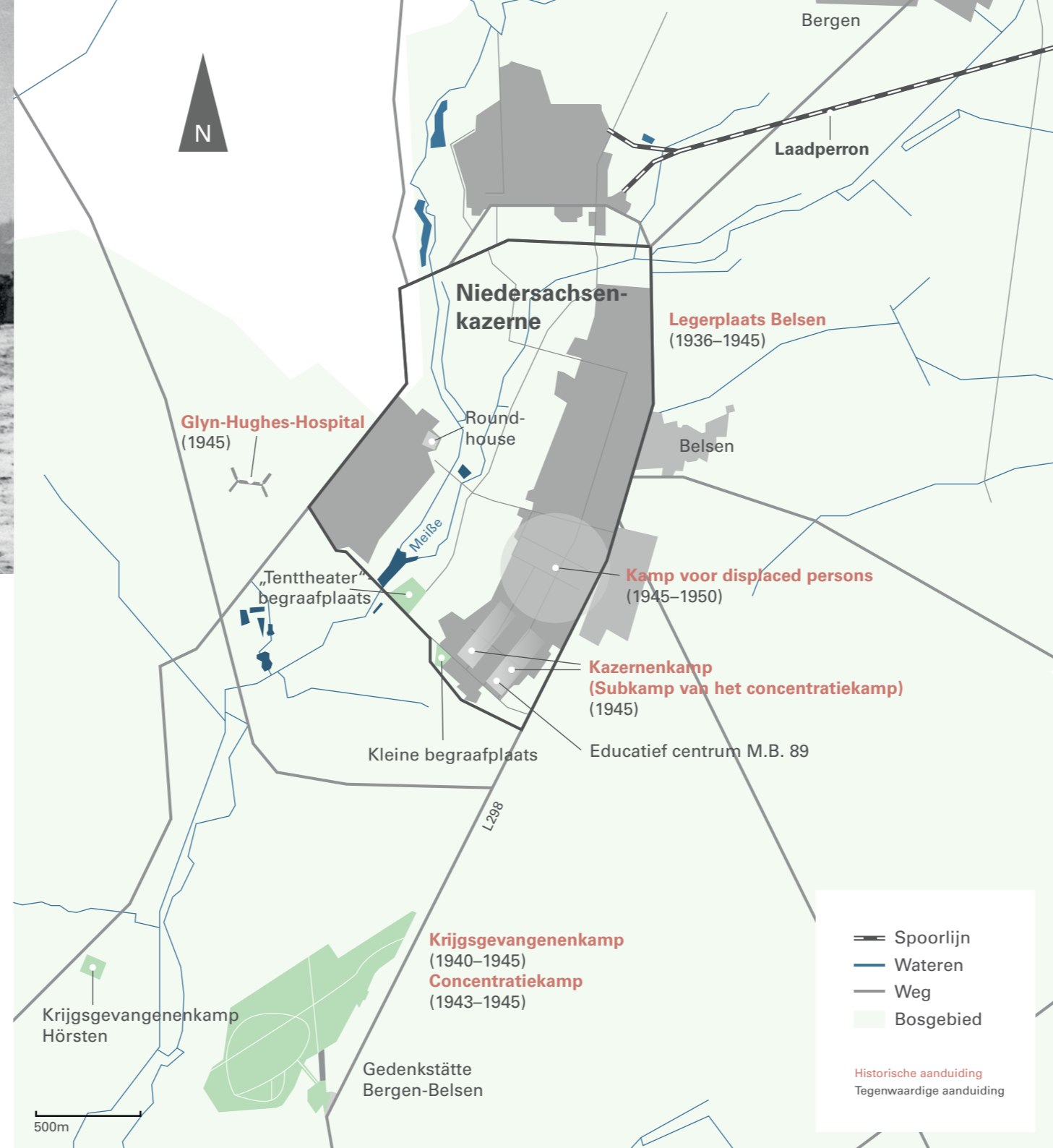
Pannenberg in de legerplaats Belsen, december 1935 • Stadsarchief Bergen

Legerplaats Belsen (1936–1945)

In het kader van de nationaalsocialistische oorlogsvoorbereiding, legde het Duitse leger in de jaren dertig verschillende militaire oefenterreinen aan. Het grootste nieuwbouwproject betrof het militaire oefenterrein Bergen, dat met een oppervlakte van meer dan 280 vierkante kilometer voor het opleiden van pantserstroepen werd gebruikt. Aan oost- en westzijde van het terrein ontstonden grote kazernecomplexen die plaats boden aan respectievelijk 15.000 soldaten. Zo ook de legerplaats Belsen, die in 1937 werd opgeleverd.

Een deel van de kazerne was na het einde van de oorlog tot 1950 een kamp voor zogenaamde displaced persons (ontheemden). Tegenwoordig wordt het militaire oefenterrein door NAVO-eenheden gebruikt. Tot 2015 waren hier Britse soldaten gestationeerd. In 2016 werd het complex door de Duitse Bundeswehr overgenomen en tot Niedersachsen-Kaserne omgedoopt.

Ontwerp kaart • ermisch | Büro für Gestaltung

Krijgsgevangenenkamp Bergen-Belsen (1940–1945)

Ongeveer een kilometer ten zuiden van het kazernecomplex bevonden zich in 1940 enkele arbeidersbarakken uit de tijd van de bouw van het complex. Hier bracht de Wehrmacht een arbeidscommando met Franse en Belgische krijgsgevangenen onder. In 1941 werd het kamp uitgebreid en tot „Kriegsgefangenen-Mannschafts-Stammlager“ Stalag XI C (311) voor krijgsgevangenen uit de Sovjetunie omgedoopt. In de nabijgelegen dorpen Oerbke en Wietzendorf werden nog twee zogenaamde Russenkampen ingericht. Tot het einde van de oorlog kwamen in deze drie kampen minstens 50.000 krijgsgevangenen uit de Sovjetunie om het leven.

In de zomer van 1943 werd het Stalag XC I Bergen-Belsen opgeheven. Een deel van het kamp werd – als satellietkamp van het Stalag Fallingbommel – tot januari 1945 als centraal militair hospitaal voor krijgsgevangenen uit de Sovjetunie en Italiaanse civiele geïnterneerden gebruikt.

Kampement Belsen, ca. 1942: hoofdkantoor van het krijgsgevangenenkamp
 • Privébezit Hans-Jürgen Vehse

Concentratiekamp Bergen-Belsen (1943–1945)

In april 1943 nam de SS een deel van het kampterrein van de Wehrmacht over en gebruikte het als concentratiekamp. In eerste instantie werden hier vooral joodse gevangenen ondergebracht, die tegen in het buitenland geïnterneerde Duitsers of als tegenprestatie voor geld of andere waardevolle materialen uitgewisseld zouden moeten worden. Vanaf het voorjaar van 1944 gebruikte de SS Bergen-Belsen ook voor het onderbrengen van mannelijke gevangenen uit andere concentratiekampen, die niet meer tot arbeid in staat waren. Velen van hen stierven. Later werd ook een sectie voor vrouwelijke gevangenen ingericht. Zij zouden vanuit hier voor dwangarbeid naar andere plaatsen in Duitsland worden doorgestuurd. Vanaf het einde van 1944 werd Bergen-Belsen het doel van evacuatietransporten uit nabij het front gelegen concentratiekampen. Vooral honger en ziektes eisten hun tol: in maart kwamen meer dan 18.000 mensen om het leven. Op 15 april 1945 bevrijdden Britse troepen het kamp. Van de in totaal 120.000 gevangenen uit heel Europa, stierven hier ongeveer 52.000 mannen, vrouwen en kinderen.

Blik op het kampterrein en grens vanaf een wachttoren
 • Sgt. Oakes, Imperial War Museum (Photograph Archive, BU 4711), London